

Snakk om etikk

Det er vanskelig å være tannlege – om behandlingsvalg og etikk

LEIF-HENRIK BORGE OLSEN, NTFs ETIKKRÅD

– Det er vanskelig å være tannlege, sa en kollega for en stund siden. Hun er en erfaren, flink og samvittighetsfull tannlege som har jobbet i mange år i privat praksis. Hun utdypet dette med at det ble mer og mer utfordrende å gjøre de riktige behandlingsvalgene med hensyn til diagnostiske problemstillinger, behandlingsmuligheter, prognosevurderinger og økonomi. Når beslutningene om behandling var tatt, og pasienten hadde gitt samtykke til behandlingen, opplevde hun det som en lettelse å komme i gang med den praktiske jobben.

Tannlegen er oppdatert, godt likt av pasientene, utfører arbeid med god teknisk kvalitet og holder generelt god faglig og etisk standard. Hun poengterte at hun etterstreber å gjøre den behandlingen som er nødvendig og mulig å gjennomføre for pasientene.

De fleste av oss kjenner oss igjen i at det kan være vanskelig å gjøre riktige og gode beslutninger på vegne av pasientene våre. Verktøykassen vår blir større og større, vi har tilgang til avansert teknologisk utstyr og mulighetene synes nesten å være ubegrensede. Mange spesialister fremhever behandlinger som er både spesialiserte og optimaliserte, og vi blir imponerte over hva som er mulig å få til. Men vi aner også at slik tannbehandling er ressurskrevende, og ikke minst kostbar. Vi drøfter behandlingsprotokoller, men det er sjelden diskusjoner rundt pasientseleksjon, tidsbruk og økonomi. Slike behandlinger vil derfor ofte være uaktuelle (og utilgjengelige) for mange av pasientene våre. Avstanden mellom hva som er optimal behandling, med ditto ressurser, og hva som er adekvat behandling i vanlig praksis, kan kanskje oppleves som frustrerende.

I tillegg er mange fagfeller opptatte av behandling som gjøres av helt andre grunner enn å behandle sykdomstilstander i munnhulen. Usynlig tannregulering og tannbleking brukes gjerne som blikkfang på hjemmesidene og i kampanjer i sosiale

medier. Det kan være gode grunner til å tilby slike behandlinger, hvor også hensynet til de helseetiske grunnprinsippene er oppfylt (autonomi, ikke gjøre skade, gjøre godt og rettferdighet), men mange slike behandlinger gjøres av kosmetiske hensyn og utfordrer derfor mange tannlegers og NTF sitt syn på forsvarlig yrkesetikk.

Er det rasjonelt å bli mer usikker etter hvert som yrkesårene går og du blir mer og mer erfaren?

Det er gjerne slik at klinisk erfaring er summen av gode og mindre gode erfaringer. Vi ser hva som fungerer over tid, hvilke materialer og teknikker som er til å stole på, og hvordan vi kan gi god informasjon til pasientene. Vi har sett behandling som har mislyktes, fordi pasientseleksjonen har vært dårlig, pasientinformasjonen mangelfull, eller at nødvendig oppfølging ikke har vært gjort. Det kan være vanskelig å gjøre gode prognosevurderinger. Vi har rettet opp i egne og andres feil. Vi har tapt penger på omgjøringer. Flere av oss har fått overprøvd saker i lokale klagenemder, Norsk pasientskadeerstatning (NPE) og Etikkrådet.

Jo, det er all grunn til å være forsiktig og tenke seg godt om før vi setter i gang irreversible tannbehandlinger, men det er jobben vår. En vittig kollega sa en gang at han betraktet seg som et «nødvendig onde» i møte med pasientene sine. Han var seg sitt ansvar bevisst. Pasientene våre forventer at vi gjør gode faglige og etiske vurderinger.

NTFs etiske regler ble revidert i 2023 med et klart formål: NTFs etiske regelverk skal være et levende verktøy som kan hjelpe den enkelte tannlege med å opprettholde en høy standard i sitt daglige virke.

De etiske reglene er våre felles kjerneverdier som kan gjøre oss trygge i møte med pasienter, og sikre gode rammer for tannlegepraksis.